

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

ΑΓ. ΑΝΔΡΕΟΥ 5, ΑΘΗΝΑ 105 56
ΤΗΛ. Q 210 - 32 50 378 , 32 11 149 ΦΑΞ: 210 - 32 13 667

www.elia.org.gr
info@elia.org.gr

Η Βιβλιοθήκη του Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου (Ε.Λ.Ι.Α.)

Μαρία Αρβανιτάκη
Υπεύθυνη Βιβλιοθήκης Ε.Λ.Ι.Α.

Παναγιώτης Τουρλής
Βιβλιοθηκονόμος

Γνωριμία με τη Βιβλιοθήκη του Ε.Λ.Ι.Α.

(Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο – Αγ. Ανδρέου 5, Πλάκα-Αθήνα, τηλ.210-3211149)

Λίγα λόγια για το Ε.Λ.Ι.Α.

Το Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο (Ε.Λ.Ι.Α.), ιδρύθηκε το 1980 και είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός πολιτιστικού χαρακτήρα. Ως βασικό στόχο έχει τη διάσωση, συλλογή, ταξινόμηση, μελέτη και έκδοση αρχαιακού και έντυπου υλικού του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα, το οποίο αφορά κυρίως την ιστορική εξέλιξη και πνευματική ανάπτυξη της Ελλάδας. Ύστερα από είκοσι και πλέον χρόνια λειτουργίας έχει εντοπίσει και διασώσει πολύτιμο υλικό που κάτω από διαφορετικές συνθήκες ίσως να χανόταν για πάντα. Παράλληλα έχει προσεγγίσει το ευρύ κοινό, οργανώνοντας εκθέσεις, εκπονώντας ερευνητικά προγράμματα και εκδίδοντας βιβλία, ευαισθητοποιώντας τον κόσμο και φέρνοντάς τον σε επαφή με την ιστορία και τον πολιτισμό του τόπου μας.

Στο Ε.Λ.Ι.Α. βρίσκονται 700 αρχεία ιστορικού, οικονομικού, λογοτεχνικού, βιομηχανικού και καλλιτεχνικού περιεχομένου (αναφέρονται ως παραδείγματα: Οικογ. Κολοκοτρώνη, Χαρ. Τρικούπη, Ελ. Βενιζέλου, Κ.Π. Καβάφη, Αλέξη Μινωτή και Κατίνας Παξινού). Το Χαρτογραφικό Αρχείο περιέχει περισσότερους από 2.500 χάρτες της περιόδου 1830-1950 με θέμα την Ελλάδα. Το Φωτογραφικό Αρχείο περιλαμβάνει περισσότερα από 300.000 θέματα από τον ελληνικό χώρο, σε φωτογραφίες προσώπων, τόπων, ιστορικών γεγονότων και κοινωνικών εκδηλώσεων. Πολλές από αυτές φέρουν την υπογραφή γνωστών φωτογράφων. Η συλλογή των καρτ-ποστάλ που αριθμεί πάνω από 180.000, θεωρείται από τις πλουσιότερες της Ελλάδας. Η συλλογή των εφήμερων τεκμηρίων όπως διαφημίσεις, αποδείξεις, τιμολόγια, ετικέτες, υλικά συσκευασίας και άλλο εικαστικό και πληροφοριακό υλικό, λειτουργεί συμπληρωματικά στη μελέτη και στην έρευνα της οικονομικής και κοινωνικής ιστορίας. Στις συλλογές του Ε.Λ.Ι.Α. συγκαταλέγονται επίσης πολλά παλαιά αντικείμενα καθημερινής, επαγγελματικής και βιομηχανικής χρήσης: ενδύματα, καπέλα, ταμειακές μηχανές, παιχνίδια, μηχανές τυπογραφείου, ραδιόφωνα, πρέσες, είδη νοικοκυριού, μπουκάλια, φωτογραφικές μηχανές, λιθογραφικές πλάκες, ραπτομηχανές, είδη και σκεύη φαρμακείου, τσιγκινες συσκευασίες κ.α. Το Ε.Λ.Ι.Α. έχει εκδώσει περισσότερους από 140 τίτλους μελέτης και έρευνας γύρω από τη νεοελληνική λογοτεχνία και ιστορία καθώς και μια σειρά από πολυτελή λευκώματα με πλούσιο εικαστικό υλικό. Τέλος η Βιβλιοθήκη του Ε.Λ.Ι.Α. περιέχει από 75.000 τόμους βιβλίων, φυλλαδίων, περιοδικών, ημερολογίων και εφημερίδων του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα και κατατάσσεται, τουλάχιστον σε ορισμένες ενότητες, στις πιο ενημερωμένες βιβλιοθήκες της χώρας.

Η Βιβλιοθήκη του Ε.Λ.Ι.Α.

Λειτουργία

Η Βιβλιοθήκη του Ε.Λ.Ι.Α. είναι ερευνητική, ιδιωτική βιβλιοθήκη και δεν λειτουργεί ως δανειστική. Είναι ανοιχτή για το κοινό κάθε Τρίτη και Τετάρτη 09:00 – 13:00. Το προσωπικό της Βιβλιοθήκης αποτελείται από δύο βιβλιοθηκονόμους που έχουν την ευθύνη για τη διαχείριση του υλικού και την εξυπηρέτηση του κοινού. Ο κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να μελετά το υλικό της Βιβλιοθήκης, αφού πρώτα εγγραφεί ως μέλος της. Η εγγραφή είναι δωρεάν και γίνεται με βάση τα στοιχεία της αστυνομικής ταυτότητας. Επίσης οι ερευνητές έχουν τη δυνατότητα μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου να διατυπώνουν τα ερωτήματά τους και, όσο είναι εφικτό, να εξυπηρετούνται. Οι διευθύνσεις ηλεκτρονικής επικοινωνίας με το προσωπικό της Βιβλιοθήκης είναι οι ακόλουθες:

vivliothiki@elia.org.gr

library@elia.org.gr

Το Ε.Λ.Ι.Α. στο πλαίσιο αναδιοργάνωσης των συλλογών της Βιβλιοθήκης του, εγκατέστησε το βιβλιοθηκονομικό πρόγραμμα Advance GEAC, με στόχο την καλύτερη επεξεργασία και διαχείριση του υλικού, καθώς και την άμεση εξυπηρέτηση των ερευνητών. Με το πρόγραμμα αυτό έχει καταλογογραφηθεί μεγάλο μέρος της συλλογής βιβλίων και περιοδικών του 19^{ου} και του 20ού αιώνα. Οι εργασίες καταλογογράφησης όλων των συλλογών της Βιβλιοθήκης συνεχίζονται, ενώ οι συλλογές που έχουν καταγραφεί είναι προσβάσιμες στο διαδίκτυο.

Ο Ηλεκτρονικός Κατάλογος της Βιβλιοθήκης (OPAC) δίνει τη δυνατότητα αναζήτησης και ανάκτησης των βιβλιογραφικών στοιχείων της συλλογής του Ε.Λ.Ι.Α. και των στοιχείων πρόσβασης σε αυτήν. Ο OPAC είναι Z39.50 Gateway software, δηλαδή ένα λογισμικό μηχανισμού αναζήτησης στο αυτοματοποιημένο σύστημα της Βιβλιοθήκης (GEAC-ADVANCE), στο οποίο γίνεται η καταλογογράφηση των πληροφοριακών πηγών της συλλογής. Η αναζήτηση στο βιβλιογραφικό αυτόν κατάλογο είναι ελεύθερη από οποιοδήποτε Η/Υ που έχει πρόσβαση στο Διαδίκτυο (Internet). Η καταλογογράφηση είναι αναδρομική και οι παλιές βάσεις δεδομένων (με ελλείψεις) του Ε.Λ.Ι.Α. καταχωρήθηκαν στον κατάλογο, ύστερα από μετατροπή. Αυτό έχει ως συνέπεια τίτλοι καταχωρημένοι να εμφανίζονται με ελλιπή στοιχεία, χωρίς ταξιθετικά σύμβολα και χωρίς να μπορούν να εντοπιστούν, τουλάχιστον μέχρι τη στιγμή που θα τεθούν υπό επεξεργασία.

Το υλικό

Το σύνολο του υλικού της Βιβλιοθήκης του Ε.Λ.Ι.Α., όπως προαναφέρθηκε, αγγίζει τους 75.000 τίτλους. Στον αριθμό αυτό δεν υπολογίζονται οι τίτλοι που βρίσκονται στους χώρους αποθήκευσης και διαλογής, όπου παραμένει το υλικό που έρχεται στο Ε.Λ.Ι.Α. μέχρι να μεταφερθεί για επεξεργασία στους χώρους της Βιβλιοθήκης. Επίσης σε αυτό το σύνολο δεν υπολογίζεται ο αριθμός εγγραφών από τις αποδελτιώσεις που έχουν γίνει στο Ε.Λ.Ι.Α.

Το υλικό διακρίνεται στις ακόλουθες βασικές κατηγορίες:

- α. Οι συλλογές βιβλίων του 20ού αιώνα
- β. Η συλλογή βιβλίων του 19^{ου} αιώνα
- γ. Τύπος: εφημερίδες, περιοδικά, ημερολόγια
- δ. Το υλικό της αποθήκης

Αναλυτικά

Μεγάλο τμήμα της Βιβλιοθήκης αποτελούν τα βιβλία του 20ού αιώνα. Η *Συλλογή της Ελληνικής Λογοτεχνίας* και της *Ελληνικής Ιστορίας* είναι οι μεγαλύτερες σε όγκο. Ακολουθεί η συλλογή που σχετίζεται με την ιστορία, τη γεωγραφία και τη λαογραφία περιοχών της

Ελλάδας. Υπάρχει, επίσης, πλούσιο πληροφοριακό υλικό (βιβλιογραφίες, εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, οδηγοί, βιογραφίες) και μεγάλος αριθμός λευκωμάτων (φωτογραφικά, θεατρικά, τοπικά, για τις καλές τέχνες κ.ά.). Τα σχολικά εγχειρίδια που υπάρχουν στο Ε.Λ.Ι.Α., καλύπτουν χρονολογικά και θεματικά τα σχολικά προγράμματα από τις αρχές του 20ού αιώνα μέχρι και σήμερα. Εξίσου σημαντικές είναι οι συλλογές βιβλίων που αφορούν την οικονομική και ναυτική ιστορία της Ελλάδας, καθώς και η συλλογή για τον Αθλητισμό και τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Τα ελληνικά βιβλία τυπωμένα στην Αίγυπτο καλύπτουν το 70% της εκδοτικής προσπάθειας. Αξίζει ακόμα να αναφερθούν οι συλλογές βιβλίων, αν και σε μικρότερο όγκο, για τη γυναίκα, το παιδί, τη μαγειρική, τις καλές τέχνες (ζωγραφική, γλυπτική, αρχιτεκτονική, θέατρο, κινηματογράφο, μουσική, χορό κ.λπ.) και το ελληνικό θέατρο σκίων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι σειρές εκδόσεων παλαιών εκδοτικών οίκων από τις αρχές του 20ού αιώνα (καλαίσθητες θεματικές σειρές του Ελευθερουδάκη, του Γανιάρη, του Γκοβόστη, παιδικές εικονογραφημένες σειρές του Πεχλιβανίδη, του Βλέσσα κ.ά.). Τέλος η Βιβλιοθήκη περιέχει εκδόσεις σύγχρονων φορέων (ΜΙΕΤ, ΕΤΒΑ κ.ά.).

Η Βιβλιοθήκη του 19^{ου} αιώνα του Ε.Λ.Ι.Α. καλύπτει χρονολογικά τα έτη από το 1858 μέχρι το 1900 και αριθμεί περί τους 13.160 τίτλους. Τα έτη από το 1864 μέχρι το 1900 έχουν καταγραφεί βιβλιογραφικά και περιλαμβάνονται στην έντυπη έκδοση *Ελληνική Βιβλιογραφία 1864-1900: Συνοπτική αναγραφή* / Φίλιππος Ηλιού, Πόπη Πολέμη. Οι εγγραφές αυτές με καταγεγραμμένο τον συγγραφέα και τον τίτλο υπάρχουν ηλεκτρονικά σε περιβάλλον Microsoft Access. Τα έτη από το 1858 ως το 1864 καταγράφονται αυτή την περίοδο στο βιβλιοθηκονομικό πρόγραμμα Advance. Μέχρι στιγμής έχουν καταχωρηθεί 640 τίτλοι.

Οι 13.160 τίτλοι περιλαμβάνουν ελληνικά βιβλία, φυλλάδια και μονόφυλλα που κυκλοφόρησαν τον 19ο αιώνα. Ιδιαίτερα αξίζει να αναφερθεί κανείς και στις κατηγορίες βιβλίων που συνήθως λείπουν από τις επίσημες βιβλιοθήκες: λαϊκά φυλλάδια, βίοι αγίων, ημερολόγια, λαϊκά μυθιστορήματα, ολιγοσέλιδοι λίβελοι, σχολικά εγχειρίδια κ.ά., πηγές που επιτρέπουν την προσέγγιση και κατανόηση της συλλογικής νοοτροπίας και συνείδησης των παρελθόντων χρόνων, προσφέροντας πολύτιμο και μοναδικό υλικό μελέτης στους ενδιαφερόμενους ερευνητές.

Μια από τις πλουσιότερες, σημαντικότερες και πλέον ενδιαφέρουσες συλλογές της Βιβλιοθήκης είναι αυτή του ημερήσιου και περιοδικού Τύπου. Περιλαμβάνει τίτλους εφημερίδων, περιοδικών και ημερολογίων, κάποιους από αυτούς σε πλήρεις σειρές και εκτείνεται χρονικά από τις αρχές του 19^{ου} αι. και τα προεπαναστατικά χρόνια μέχρι τις ημέρες μας. Γεωγραφικά καλύπτει τον ελληνοισμό σε όλη του την έκταση, καθώς, πέραν του αθηναϊκού Τύπου, εκπροσωπείται με ποικίλα τοπικά έντυπα το σύνολο του ελλαδικού χώρου, όπως επίσης και ο όπου γης ομογενειακός και απόδημος ελληνοισμός (Μικρά Ασία, Αίγυπτος, Αμερική, Αυστραλία). Η συλλογή είναι ποικίλη και πλούσια. Αρκετά έντυπα παρουσιάζουν κάποιο ιδιαίτερο ενδιαφέρον, είτε επειδή απεικονίζουν γλαφυρά μια σημαντική ιστορική περίοδο, είτε γιατί από τις σελίδες τους αρθρογραφούν σημαντικές μορφές της πολιτικής και των γραμμάτων, είτε απλώς γιατί αποτελούν αξιοπερίεργες και ιδιόρρυθμες εξαιρέσεις, ξεφεύγοντας από τα όρια και τα στερεότυπα της εποχής και του είδους τους. Επίσης ειδικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν ολόκληρες κατηγορίες εντύπων: οι χειρόγραφες εφημερίδες, ο παράνομος και αντιστασιακός Τύπος της Κατοχής, τα λαϊκά παιδικά περιοδικά, ο γυναικείος Τύπος, τα σατιρικά έντυπα, τα λογοτεχνικά περιοδικά, ο προσφυγικός Τύπος, ο εκκλησιαστικός, τα επαγγελματικά και συνδικαλιστικά έντυπα κ.ά. Σημαντική για την πληρότητα και τον πλούτο της είναι η συλλογή ελληνικών ημερολογίων (ετήσιων περιοδικών εκδόσεων) του 19^{ου} και 20ού αιώνα. Τα ημερολόγια, χάρη στην ιδιαιτερότητα του χαρακτήρα τους και στην ποικιλία του περιεχομένου τους, αποτελούν εξαιρετικά πολύτιμες πηγές για την οικονομική και κοινωνική ιστορία του νεότερου Ελληνοισμού. Η συλλογή τύπου του Ε.Λ.Ι.Α. φτάνει αυτή τη στιγμή τους 10.300 τίτλους. Η συλλογή περιοδικών, εφημερίδων, ημερολογίων καταγράφηκε στο πλαίσιο του προγράμματος "Κοινωνία της Πληροφορίας". Όλο το υλικό ενοποιείται μέχρι το τέλος Μαΐου 2007 στο βιβλιοθηκονομικό πρόγραμμα Advance GEAC. Εκεί θα ολοκληρωθεί η επεξεργασία του, ενώ ήδη το προσωπικό της Βιβλιοθήκης καταχωρεί εκεί νέους τίτλους και συμπληρωματικά τεύχη.

Το υλικό που βρίσκεται στους αποθηκευτικούς χώρους του Ε.Λ.Ι.Α., είναι αδύνατο να προσδιοριστεί αριθμητικά. Αποτελείται από βιβλία, εφημερίδες και περιοδικά. Ο όγκος του υλικού είναι τεράστιος και όταν οι συνθήκες το επιτρέπουν γίνεται διαλογή και στη συνέχεια μεταφέρεται στην Βιβλιοθήκη προς καταγραφή.

Οι Στόχοι της Βιβλιοθήκης του Ε.Λ.Ι.Α.

Ο βασικότερος στόχος της Βιβλιοθήκης του Ε.Λ.Ι.Α. (εκτός από τη διάσωση, τη συλλογή και την ταξινόμηση του έντυπου υλικού που αφορά τον 19^ο και τον 20^ο αιώνα) είναι η καταγραφή όλου του υλικού που υπάρχει στους χώρους του Ε.Λ.Ι.Α. και η συγκεντρωσή του στο βιβλιοθηκονομικό πρόγραμμα Advance GEAC, ώστε να είναι δυνατή η αξιοποίησή του, αλλά και η προσέγγισή του από το ευρύ κοινό. Ακόμα στην προσπάθεια αναβάθμισης των παροχών της Βιβλιοθήκης προς στους ερευνητές, αλλά και για την προστασία του υλικού, το Ε.Λ.Ι.Α. ψηφιοποιεί σημαντικό μέρος της συλλογής τύπου και βιβλίων του 19^{ου} αιώνα. Οι εργασίες καταγραφής και ταξινόμησης του υλικού συνεχίζονται με αμείωτο ρυθμό, ωστόσο είναι αδύνατο να προσδιοριστεί ο χρόνος ολοκλήρωσης της αναδρομικής καταγραφής του υλικού, αφού η Βιβλιοθήκη του Ε.Λ.Ι.Α. εμπλουτίζεται συνεχώς κυρίως από τις πολύτιμες δωρεές των φίλων και συνεργατών του.